

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.Sc)
گرایش: فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی چالش های دیه و ارش در فقه و حقوق موضوعه

استاد راهنما:

دکتر سید علی پورمنوچهری

استاد مشاور:

دکتر زهرا فهرستی

پژوهشگر:

رضا کشفی کمال

تابستان ۱۳۹۲

فهرست

چکیده

فصل اول: کلیات طرح

- ۱-۱ بیان مسأله ۳
- ۲-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق ۴
- ۳-۱ اهداف تحقیق ۵
- ۴-۱ سؤالات تحقیق ۶
- ۵-۱ فرضیات تحقیق ۷
- ۶-۱ روش تحقیق ۸
- ۷-۱ قلمرو تحقیق ۹
- ۸-۱ پیشینه تحقیق ۱۰

فصل دوم: واژه شناسی و مفاهیم

مقدمه

- ۱-۲ واژه شناسی دیه ۱۴
- ۱-۱-۲ معنای لغوی دیه ۱۴
- ۲-۱-۲ معنای اصطلاحی دیه ۱۶
- ۳-۱-۲ دیه در آیات قرآن ۱۸

- ۱۹ ۴-۱-۲ دیه در روایات
- ۲۰ ۵-۱-۲ دیه در حقوق موضوعه
- ۲۱ ۲-۲ انواع دیه
- ۲۱ ۱-۲-۲ دیه اصلی
- ۲۲ ۲-۲-۲ دیه بدلی
- ۲۲ ۱-۲-۲-۲ دیه بدلی اختیاری
- ۲۲ ۲-۲-۲-۲ دیه بدلی قهری
- ۲۳ ۳-۲ امضایی بودن حکم دیه
- ۲۴ ۴-۲ واژه شناسی ارش
- ۲۴ ۱-۴-۲ معنای لغوی ارش
- ۲۵ ۲-۴-۲ معنای اصطلاحی ارش
- ۲۶ ۳-۴-۲ ارش در روایات
- ۲۶ ۱-۳-۴-۲ ارش عیب
- ۲۶ ۲-۳-۴-۲ دیه معین شرعی
- ۲۷ ۳-۳-۴-۲ میزان حاصل از نسبت سنجی
- ۲۷ ۴-۳-۴-۲ دیه غیر معین شرعی
- ۲۸ ۴-۴-۲ ارش در حقوق موضوعه
- ۲۹ ۵-۴-۲ حکومت

- ۲۹ ۲-۴-۵-۱ حکومت در اصطلاح فقها
- ۲۹ ۲-۴-۵-۱-۱ سنجیدن دیه غیر معین
- ۲۹ ۲-۴-۵-۱-۲ میزان دیه جنایت غیر معین شرعی
- ۳۰ ۲-۴-۵-۱-۲ حکم حاکم به فصل خصومت
- ۳۰ ۲-۴-۵-۲ حکومت در روایات
- ۳۰ ۲-۴-۵-۱-۲ حکم کردن و اعلام نظر
- ۳۱ ۲-۴-۵-۲ مطلق دیه
- ۳۱ ۲-۴-۶ تفاوت ارش با حکومت
- ۳۲ ۲-۴-۷ معیارهای تعیین ارش
- ۳۳ ۲-۴-۸ مقایسه ارش با نسبت سنجی
- ۳۴ ۲-۴-۹ ارش مدنی
- ۳۴ ۲-۴-۱۰ شباهت های دیه و ارش
- ۳۵ ۲-۴-۱۱ تفاوت های دیه و ارش
- ۳۶ ۲-۴-۵ واژه شناسی عاقله
- ۳۶ ۲-۴-۱ معنای لغوی عاقله
- ۳۷ ۲-۴-۲ معنای اصطلاحی عاقله
- ۳۸ ۲-۴-۳ مفهوم عاقله در قانون
- ۳۹ ۲-۴-۴ صفات عاقله

- ۳۹ ۱-۴-۵-۲ ذکوریت
- ۴۰ ۲-۴-۵-۲ بلوغ و عقل
- ۴۰ ۳-۴-۵-۲ قدرت پرداخت دیه
- ۴۰ ۵-۵-۲ مشمولین ضمان عاقله
- ۴۰ ۱-۵-۵-۲ عصبه
- ۴۳ ۲-۵-۵-۲ ضمان جریره
- ۴۴ ۳-۵-۵-۲ امام مسلمین
- ۴۵ ۶-۲ واژه شناسی تغلیظ دیه
- ۴۵ ۱-۶-۲ معنای لغوی تغلیظ دیه
- ۴۵ ۲-۶-۲ معنای اصطلاحی تغلیظ دیه
- ۴۶ ۳-۶-۲ تغلیظ دیه در کلام فقها
- ۴۸ ۴-۶-۲ تغلیظ دیه در حقوق موضوعه
- ۴۹ ۵-۶-۲ تعریف انواع قتل
- ۴۹ ۱-۵-۶-۲ قتل عمد
- ۴۹ ۲-۵-۶-۲ قتل شبه عمد
- ۴۹ ۳-۵-۶-۲ قتل خطای محض
- ۴۹ ۶-۶-۲ ماه های حرام
- ۵۰ ۷-۲ واژه شناسی تنصیف دیه و ارش

- ۵۰ ۱-۷-۲ معنای لغوی تنصیف دیه
- ۵۱ ۲-۷-۲ معنای اصطلاحی تنصیف دیه
- ۵۱ ۳-۷-۲ مفهوم تنصیف دیه در قانون
- ۵۲ ۴-۷-۲ تنصیف دیه و ارش در کلام فقها
- ۵۶ ۵-۷-۲ تساوی دیه زن و مرد از نظر برخی فقهای معاصر
- ۵۷ ۸-۲ واژه شناسی بیت المال
- ۵۷ ۱-۸-۲ معنای لغوی بیت المال
- ۵۷ ۲-۸-۲ معنای اصطلاحی بیت المال
- ۵۹ ۹-۲ ماهیت حقوقی دیه
- ۵۹ ۱-۹-۲ مجازات بودن دیه
- ۶۴ ۲-۹-۲ خسارت بودن دیه
- ۶۷ ۳-۹-۲ ماهیت دو گانه دیه
- ۷۱ ۴-۹-۲ تفکیک در ماهیت دیه
- ۷۳ ۱۰-۲ ماهیت حقوقی ارش

فصل سوم: بررسی چالش های دیه و ارش

مقدمه

گفتار اول: بررسی اقسام ششگانه دیه از منظر فقه و حقوق موضوعه

- ۷۸ ۱-۱-۳ تاریخچه دیه

- ۷۸ ۱-۱-۱-۳ دیه در قوانین حمورابی
- ۷۹ ۲-۱-۱-۳ دیه در حقوق روم
- ۷۹ ۳-۱-۱-۳ دیه در حقوق آنگلو ساکسون
- ۸۰ ۴-۱-۱-۳ دیه در عصر جاهلیت
- ۸۱ ۵-۱-۱-۳ دیه در دین اسلام
- ۸۲ ۲-۱-۳ اقسام مختلف دیه در روایات
- ۸۲ ۱-۲-۱-۳ روایات تعیین انحصاری شتر
- ۸۴ ۲-۲-۱-۳ روایات تعیین انحصاری درهم و دینار
- ۸۵ ۳-۲-۱-۳ روایات تعیین گاو و گوسفند در کنار درهم و دینار
- ۸۵ ۴-۲-۱-۳ روایات تعیین حله یمنی
- ۸۶ ۵-۲-۱-۳ روایات اقسام پنجگانه دیات
- ۸۶ ۶-۲-۱-۳ روایات اقسام ششگانه دیات
- ۸۷ ۳-۱-۳ دیدگاه های مختلف در نحوه پرداخت اقسام دیه
- ۸۸ ۱-۳-۱-۳ قائلین به تخییر
- ۹۱ ۲-۳-۱-۳ قائلین به تعیین به نحو تنوع
- ۹۲ ۳-۳-۱-۳ قائلین به تقدیر
- ۹۴ ۴-۱-۳ دیدگاه های گونه های مختلف دیات
- ۹۴ ۱-۴-۱-۳ دیدگاه اصل بودن همه گونه ها

- ۲-۴-۱-۳ دیدگاه اصل بودن شتر ۹۵
- ۵-۱-۳ نگرش قانون به اقسام دیات ۹۷
- ۱-۵-۱-۳ نظرات مشورتی اداره حقوقی قوه قضاییه ۹۸

گفتار دوم: ضمان عاقله

- ۱-۲-۳ شرایط تحقق ضمان عاقله ۱۰۲
- ۱-۱-۲-۳ خطایی بودن جنایت ۱۰۲
- ۲-۱-۲-۳ اثبات جنایت با بیّنه ۱۰۲
- ۳-۱-۲-۳ رسیدن جنایت به حد معین نسبت به دیه ۱۰۲
- ۲-۲-۳ مستندات ضمان عاقله ۱۰۳
- ۱-۲-۲-۱۰۳۳ قرآن ۱۰۳
- ۲-۲-۲-۳ روایات ۱۰۳
- ۳-۲-۲-۳ دلایل عقلی ۱۰۵
- ۳-۲-۳ حکم ضمان عاقله ۱۰۷
- ۱-۳-۲-۳ تکلیفی بودن ضمان عاقله ۱۰۷
- ۲-۳-۲-۳ امضایی بودن ضمان عاقله ۱۱۰
- ۴-۲-۳ چالشها و شبهات قاعده ضمان عاقله ۱۱۱
- ۱-۴-۲-۳ تعارض ضمان عاقله با اصل شخصی بودن مجازات ۱۱۱
- ۲-۴-۲-۳ تعارض ضمان عاقله با مقتضیات زمان ۱۱۴

گفتار سوم: تغلیظ دیه

- ۱۲۴ ۱-۳-۳ فلسفه تغلیظ دیه
- ۱۲۷ ۲-۳-۳ مبانی و مستندات تغلیظ دیه
- ۱۲۷ ۱-۲-۳-۳ آیات
- ۱۲۷ ۲-۲-۳-۳ روایاتی که به تغلیظ دیه در مطلق قتل اشاره دارد
- ۱۲۸ ۳-۲-۳-۳ روایاتی که فقط به روزه گرفتن به عنوان تشدید مجازات اشاره دارد
- ۱۳۰ ۳-۳-۳ چالش ها و شبهات تغلیظ دیه
- ۱۳۰ ۱-۳-۳-۳ تسری حکم تغلیظ دیه به جنایت خطایی
- ۱۳۳ ۲-۳-۳-۳ تسری حکم تغلیظ به دیه جراحات
- ۱۳۵ ۳-۳-۳-۳ تسری حکم تغلیظ به مشاهد مشرفه
- ۱۳۶ ۴-۳-۳-۳ تغلیظ در دیه مورد مصالحه
- ۱۳۷ ۵-۳-۳-۳ وقوع صدمه و فوت در یک ماه
- ۱۳۸ ۶-۳-۳-۳ اجتماع دو سبب تغلیظ

گفتار چهارم: تنصیف دیه

- ۱۴۱ ۱-۴-۳ فلسفه تنصیف دیه
- ۱۴۶ ۲-۴-۳ ادله و مستندات تنصیف دیه و ارش
- ۱۴۶ ۱-۲-۴-۳ قرآن

- ۲-۲-۴-۳ روایات ۱۴۷
- ۱-۲-۲-۴-۳ روایات نابرابری دیه با دلالت مطابقی ۱۴۷
- ۲-۲-۲-۴-۳ روایات نابرابری دیه با دلالت التزامی ۱۴۸
- ۳-۲-۲-۴-۳ روایات نابرابری قصاص اعضا پس از رسیدن به یک سوم ۱۴۹
- ۳-۲-۴-۳ دلایل عقلی ۱۵۱
- ۱-۳-۲-۴-۳ پایین تر بودن ارزش زن نسبت به مرد ۱۵۱
- ۲-۳-۲-۴-۳ پایین تر بودن نقش زن در وضعیت اقتصادی ۱۵۲
- ۴-۲-۴-۳ ادله تنصیف ارش ۱۵۳
- ۱-۴-۲-۴-۳ تأثیر جنسیت بطور مطلق ۱۵۳
- ۲-۴-۲-۴-۳ عدم تأثیر جنسیت بطور مطلق ۱۵۳
- ۳-۴-۲-۴-۳ عدم تأثیر جنسیت در کمتر از یک سوم دیه ۱۵۴
- ۴-۴-۲-۴-۳ تنصیف ارش در حقوق موضوعه ۱۵۵
- ۳-۴-۳ چالش ها و شبهات تنصیف دیه و ارش ۱۵۶
- ۳-۴-۳ مخالفت با قرآن ۱۵۶
- ۱-۳-۴-۳ مخالفت با آیه النفس بالنفس ۱۵۶
- ۲-۳-۴-۳ مخالفت با آیات نافی ظلم و مثبت عدل ۱۵۷
- ۳-۳-۴-۳ مخالفت با برخی روایات ۱۶۱
- ۴-۳-۴-۳ عدم اختصاص اعضای زن به او ۱۶۲

گفتار پنجم: مسئولیت بیت المال در پرداخت دیه

- ۱۶۵ ۳-۵-۱ ادله مسئولیت بیت المال در پرداخت دیه
- ۱۶۵ ۳-۵-۱-۱ ادله پرداخت دیه نفس از بیت المال
- ۱۶۵ ۳-۵-۱-۱-۱ آیات
- ۱۶۶ ۳-۵-۱-۱-۲ روایات
- ۱۶۸ ۳-۵-۱-۱-۳ عقل
- ۱۶۹ ۳-۵-۱-۱-۴ اجماع
- ۱۷۰ ۳-۵-۱-۲ ادله پرداخت دیه جراحات و ارش از بیت المال
- ۱۷۰ ۳-۵-۱-۲-۱ آیات
- ۱۷۰ ۳-۵-۱-۲-۲ روایات
- ۱۷۳ ۳-۵-۱-۳ مسئولیت بیت المال نسبت به ارش
- ۱۷۵ ۳-۵-۲ مسئولیت بیت المال در فاضل دیه
- ۱۷۸ ۳-۵-۳ مسئولیت بیت المال در دیه مغلظه

فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات

- ۱۸۱ ۴-۱ نتیجه گیری
- ۱۸۷ ۴-۲ پیشنهادات
- ۱۹۰ ضمیمه

فهرست منابع و مآخذ

چکیده

بحث از دیه و چالش ها و شبهات موجود در آن و همچنین پاسخ گویی به آنها بر اساس قوانین موجود از موضوعات درخور توجه و در عین حال پیچیده و ضروری جامعه امروز به شمار می رود. از جمله این چالش ها اقسام دیه و تنوع آنهاست که بر اساس قانون، محکوم علیه مخیر در انتخاب این انواع است و این در حالی است که این اقسام از اختلاف قیمت فاحشی برخوردارند.

همچنین بحث از فلسفه ضمان عاقله و مسئولیت پرداخت دیه در قتل خطایی در حالی که شخص دیگری سبب ورود خسارت شده است و این مسئله اساساً با اصل شخصی بودن مجازات در تعارض است و صحبت از چرایی تغلیظ و تنصیف دیه و ادله مثبت آن از مواردی است که در ذهن عده زیادی از افراد سؤالاتی را بوجود می آورد و اینکه اساساً چرا باید بیت المال مسئولیت پرداخت خساراتی که مسبب آن اشخاص دیگری هستند، باشد. همگی، از جمله مواردی هستند که با ادله متقن فقهی قابل پاسخ گویی است.

کلید واژه: دیه، ارش، عاقله، تغلیظ دیه، تنصیف دیه، بیت المال

فصل اول

کلیات طرح

بخش اول

۱-۱ بیان مسئله

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و به تبع آن تحولات ساختاری که در عرصه قوانین و مقررات موضوعه ایران به وقوع پیوست، قانون گذار در صدد برآمد تا از طریق مراجعه به آثار و منابع معتبر فقهی، احکام قضایی اسلام را به صورت مجموعه قوانین، تدوین نموده و به اجرا درآورد. این در حالی است که با ورود قوانین جدید در سیستم قانون گذاری ایران، محاکم قضایی با اصطلاحاتی مواجه شدند که فاقد تعریف دقیق علمی بوده و تبیین حقوقی چندانی در مورد آنها صورت نگرفته بود. قانون مربوط به دیات که کتاب چهارم از قانون مجازات اسلامی می باشد در سال ۱۳۶۱ به مدت پنج سال بصورت آزمایشی مورد تصویب قرار گرفته و جهت اجرا به محاکم قانونی، ابلاغ گردیده است. پس از بازنگری قانون مزبور در سال ۱۳۷۰ طی اصلاحاتی به صورت آزمایشی به تصویب کمیسیون حقوقی و تایید مجمع تشخیص مصلحت نظام در آمد و به مدت پنج سال بصورت آزمایشی قابل اجرا دانسته شد، و سرانجام با تغییراتی دوباره در سال جاری به تصویب نهایی رسید. اما از جمله سؤالات اساسی و مهمی که از بدو اجرای این قانون مطرح گردیده است، جایگاه واقعی دیات در نظام حقوقی اسلام است، و اینکه آیا دیه از ماهیتی جزایی برخوردار است و باید آنرا در ردیف مجازاتها دانست؟ و یا صرفاً طریقی برای جبران خسارات وارده بر مجنی علیه یا اولیاء دم می باشد؟ همچنین در خصوص ضمان عاقله و تسرئی آن به جامعه کنونی نیز شبهاتی از جمله اختصاص داشتن به جامعه قبیله ای زمان صدر اسلام و تعارض با اصل شخصی بودن مجازات مطرح است و یا قوانین مربوط به تغلیظ دیه در ماه های حرام و تنصیف دیه زنان و تعارض آن با شرایط کنونی جامعه سبب بروز شبهاتی از جمله تبعیض آمیز بودن آن شده است. و قوانین مربوط به مسئولیت بیت المال در پرداخت دیه نیز از این جمله است که می تواند باعث ایجاد شبهاتی گردد، من جمله پرداخت فاضل دیه و دیه مغلظه از بیت المال، که تمامی موارد یاد شده مبین این است که نیاز است مواد قانونی مورد بررسی عمیق و دقیق و همه جانبه قرار گیرد تا هم پاسخگوی نیاز جامعه باشد و هم مانع از بروز شبهات و تعدد آراء گردد.

۱-۲ اهمیت و ضرورت تحقیق

ضرورت تحقیق و کنکاش در مسائل و چالش های دیه از این جهت مهم و ضروری است که اساساً فرایند پرسش و پاسخ سبب شفاف شدن مسئله و ارائه دلایل عقلی و نقلی در جهت پاسخ گویی خواهد شد. و چه بسا این مهم در نهایت منتج به ارائه راه کارها و پیشنهادات مفیدی به منظور گره گشایی و چاره سازی گردد، که از آن جمله در مبحث تنوع اقسام دیات می توان ایجاد یک وحدت رویه به منظور عدم سردرگمی و احیاناً سواستفاده احتمالی و تعیین یک قسم خاص از دیه اشاره کرد که با موارد شرعی نیز در تعارض نباشد.

پاسخ به شبهات در خصوص مسئولیت و ضمان عاقله و بیت المال در پرداخت دیه و چرایی تغلیظ و تنصیف دیه زنان می تواند سبب جلوگیری از تشویش اذهان عموم افراد جامعه گردد، و این در حالی است که امروزه عده کثیری از زنان جامعه در چرایی تنصیف دیه دچار ابهام و سردرگمی هستند و یا در علت تشریح تغلیظ دیه و اینکه آیا در جامعه کنونی نیز موضوعیت دارد، سؤالات و شبهاتی مطرح است که نیاز به تحقیق و پاسخ شفاف و روشن را می طلبد.

۱-۳ اهداف تحقیق

مجموعه اهدافی که محقق در صدد است طی این رساله بدان دست پیدا کند مشتمل بر موارد ذیل است:

اهداف کلی:

- ۱- تبیین مفاهیم دیه و ارش از منظر فقه و حقوق موضوعه
- ۲- تبیین ماهیت دیه بر اساس قوانین موجود
- ۳- تبیین اقسام دیات بر اساس قوانین موجود.
- ۴- بیان ۴ چالش مهم در نظام دیات که شامل جایگاه عاقله در جبران خسارات، فلسفه و ادله تغلیظ و تنصیف دیه و جایگاه بیت المال در پرداخت خسارت می باشد.

اهداف جزئی

- ۱- تبیین این مسئله که آیا اساساً دیه منحصر در اقسام ششگانه آن می باشد یا می توان جایگزینی برای آن قائل شد.
- ۲- تبیین جایگاه عاقله در نظام دیه و اینکه عاقله جزء یا تحت کدام قاعده از قواعد فقهی ضمانت پیدا می کند.
- ۳- تبیین فلسفه تغلیظ و تنصیف دیه
- ۴- تبیین جایگاه و مسئولیت بیت المال در پرداخت خسارت

۱-۴ سؤالات تحقیق

سؤالات اصلی تحقیق

- ۱- ماهیت دیه چیست؟
- ۲- آیا به واقع اقسام ششگانه دیات موضوعیت دارند؟
- ۳- مبانی مسئولیت ضمان عاقله چیست؟
- ۴- فلسفه تغلیظ دیه چیست و آیا منحصر در ماههای حرام می باشد؟
- ۵- مبانی شرعی و قانونی تنصیف دیه چیست؟
- ۶- مستندات مسئولیت بیت المال در جبران خسارات به مجنی علیه چیست؟

سؤالات فرعی تحقیق

- ۱- آیا محکوم علیه می تواند قیمت اقسام دیه را در عوض اصل اجناس پرداخت نماید؟
- ۲- آیا نهاد عاقله در جامعه کنونی کاربرد دارد؟
- ۳- آیا حکم تغلیظ دیه در جنایات خطایی هم جاری می شود؟
- ۴- آیا حکم تنصیف دیه با شرایط امروزی زنان جامعه سازگار است؟
- ۵- آیا بیت المال در پرداخت فاضل دیه مسئولیت دارد؟
- ۶- آیا دیه مغلظه را هم می توان از بیت المال مطالبه نمود؟

۱-۵ فرضیات تحقیق

۱- دیه دارای ماهیتی دوگانه است، که از جهتی کیفر و عقوبت محکوم علیه و از بعد دیگر جبران خسارت و ضرر و زیان مجنی علیه یا اولیاء دم می باشد.

۲- در جامعه امروز با توجه به اختلاف قیمت در اجناس ششگانه دیات به سختی می توان گفت این اجناس موضوعیت دارند و تعیین قیمت واحدی برای دیه ضروری به نظر می رسد.

۳- ضمان عاقله از احکام امضایی اسلام محسوب می شود ولی پذیرش آن در جامعه کنونی مشکل به نظر می رسد اما می توان با ابداع نهادی مشابه مانند بیمه بار مسئولیت خسارات خطای محض را از دوش مرتکب برداشت.

۴- دیه مغلظه قابل تسرّی به اماکن و ماه های دیگر نمی باشد و بر اساس روایات قدر متیقن همان اماکن و ماه های خاص می باشد.

۵- پذیرش تنصیف دیه در شرایط امروزی جامعه امری دشوار است و به جهت رفع شبهه تبعیض، می توان در مواردی با جلب نظر کارشناس خبره دیه زنان شاغل و سرپرست خانواده را با مردان برابر دانست.

۶- بیت المال مسلمین متعلق به عموم افراد جامعه است و در شرایط عدم دسترسی به محکوم علیه و اموال وی به جهت حرمت خون مسلمان، می بایست جبران خسارت نماید.

۱-۶ روش تحقیق

تحقیق به شیوه تحلیلی و توصیفی صورت گرفته است. شیوه جمع آوری مطالب نیز همچون بیشتر رشته های علوم انسانی شیوه کتابخانه ای است.

ابزار اصلی جمع آوری مطالب، فیش برداری از مطالب مرتبط با موضوع از منابع و کتب معتبر فقهی، اصولی و حقوقی می باشد. بدین صورت که پس از طرح مسأله و جمع آوری اقوال و نظریات مختلف و بیان ادله هر کدام به تحلیل و نهایتاً نتیجه گیری می پردازد.

۷-۱ قلمرو تحقیق

حیطه و دامنه این پژوهش منحصر به دیه و ارش است و پس از واژه شناسی و تعاریف لغوی و اصطلاحی که در فصل دوم به آن پرداخته شده است، به ماهیت دیه و نظرات مختلف در خصوص آن اشاره دارد و در ادامه به بیان اقسام دیات و طرح شبهات و پاسخ به چالشها در خصوص نهاد عاقله، تغلیظ دیه، تنصیف دیه و مسئولیت بیت المال می پردازد.